

یاسای گهراندنهوهی ماله دهست بهسهر داگیراوهکان بههۆی بزووتنهوهی رزگاربخوازیی کوردستانییهوه بو خاوهنه ئهسلیهکانیان

بهناوی خوای بهخشندهو میهرهبان

بهناوی گهلهوه

ئهنجومهنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

ژماره ی پرپار: ٤٩

میژوی پرپار: ١٩٩٢/١٢/٣١

«پرپار»

به پیتی حوکمی برگه ی (١) له ماده ی (٥٦) ی یاسای ژماره (١) ی سالی ١٩٩٢
ئهنجومهنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق له دانیشتنی رۆژی ٣١/١٢/١٩٩٢ دا
پرپاری دهکردنی ئهم یاسایه ی دا:

یاسای ژماره (١٦) ی سالی ١٩٩٢

یاسای گهراندنهوهی ماله دهست بهسهر داگیراوهکان بههۆی
بزووتنهوهی رزگاربخوازیی کوردستانییهوه بو خاوهنه ئهسلیهکانیان

ماده ی یهکه م:

هه ئهوشانندنهوهی دهست بهسهر داگرتن و حیج زکردنی ئه ماله نهگوازر اوده ی
له لایهن رژیمه یهک له دوای یه که کانه وه بهرام بهر به شداران ی بزووتنه وه ی
رزگاربخوازیی کوردستانی و کهس و کاریانه وه له ١١/٩/١٩٦١ وه کرا وه
سه رله نوێ تۆمار کردنه وه به ناوی خاوهنه ئهسلیهکانیانه وه له ههر تمی کوردستانی
عێراقدا.

ماده ی دووهم:

ئهنجامهکانی بهجیهتینانی حاله تهکانی ئه وه دهست بهسهرداگرتن و حیج زکردنه ی
له ماده ی یه که می ئه م یاسایه دایه به م شپوهیه ی خواره وه چاره سهر ده کری:

١-١- ئه م ماله حیج زکراوانه ی هیشتا به ناوی خاوهنه ئهسلیهکانیانه وه دن
دهدرینه وه دهستیان.

ب- ئه م ماله دهست بهسهرداگیراوانه ی نه فرۆشراوون به ناوی خاوهنه
ئهسلیهکانیانه وه تۆمار ده کریته وه.

٢- ئه گه ر ماله دهست بهسهرداگیراوهکان که وتبهونه لای که سانیک که له پیش

را په رینه یوه یاله دوايي دا کوردستانیان جی هیشتووه و چوونه ته پال
حکومته به ناوی خاوه نه نه سللیه کانیانوه تومار ددکرته وه.

۳- نه گهر مولکه دهست به سهر داگیراوه که فرؤشراپی و هیشتاش ههر به ناوی
کریاری یه که مه وه بی و هیچ گورینتیکی تیدا نه کردبی به ناوی خاوه نه
نه سللیه که وه تومار ددکرته وه و نه م کریاره مافی نه وه شی نییه داوای
پاره ی کرینه که ی له خاوه نی مولکه که بکا ته وه.

۴- نه گهر مولکه دهست به سهر داگیراوه که که لاوه یه کی چؤل بووی و کریاری
یه که م خانوبه ردی تیدا کردبی خاوه نه نه سللی یه که ی که لاوه که سهریشک
ده کری که یا خانوبه رد که به و پاره یه هه لنگرته وه که له وه ختی بینا کردنیدا
تبی چوه یانرخ ی که لاوه که به پیتی رؤژی کاریتکردنی نه م یاسایه دا
له کریاری یه که م و دربرگری.

۵- نه گهر نه و خانوبه ره مولکی خاوه نه نه سللیه که بووی و کریاری یه که م
رووخاندبیتی و خانوبه ردی تری له جیگه ی دروست کردبی نرخ ی خانوبه ره
رووخیتراوه که ی به پیتی رؤژی کاریتکردنی نه م یاسایه لی و درده گیری و
خاوه نه نه سللیه که ش به پیتی برگه (۴) ی نه م مادده یه سهریشک ده کری.

۶- نه گهر کریاری یه که می مولکه دهست به سهر داگیراوه که (فضله) یه کن له
لایه نیتیکی ره می کری بی و خستبیتییه سهری (فضله) که به نرخ ی کرینه که ی
له و لایه نه ددکرته مولکی خاوه نه نه سللیه که ی مولکه که هه روه ها نه و
خانوبه ره به شی له سهری دروست کراوه به پیتی نرخ ی رؤژی
۱۹۹۰/۱۲/۳۱ دددرتتی.

۷- نه گهر مولکه که له کریاری یه که مه وه دهستا و دهستی کردبوو بو کریاری تر
له گهل ره چاو کردنی حوکه کانی تری نه م یاسایه دا ددگه رتیرته وه بو خاوه نه
نه سللیه که ی و ههر کریاردهش مافی گه رانه وه ی هه یه بو سهر کریاری پیش
خوی به و پاره یه ی و دری گرتوه. نه گهریش نه وه بو ههر یه کیکیان نه لوا نه و
حکومه تی کوردستان جیگه ی ددگرتته وه ته نیا کریاری یه که م نه بی و
حکومه تیش ده بی بگه رتته وه سهر کریاری پیتشو.

۸- نه گهر ماله دهست به سهر داگیراوه که که لاوه یه کی به تال بووی و به هو ی
شووره بونه کردنییه وه دهستی به سهر داگیرا پی و خاوه نه که ی چوو بیتته پال
بزووتنه وه ی رزگاربخوازی کورد یا به و هوه وه گیرا پی له ماوه ی جیبه جی
بوونی بریاری (نه نجوومه نی سهر کردایه تی شویش) ی شماره «۱۲۲۳» ی
رؤژی ۱۹۸۱/۱۱/۱۳ چاره سهر کردنی نه نجماه کانی نه و بریاردی سهرده وه
به م جوړه ده بی:

۱- نه گهر که لاوه که تا کاتی ده رجوونی نه م یاسایه هیشتا ههر به تال بوو دددرتته وه
به خاوه نه نه سللیه که ی و به ناوییه وه تومار ددکری و ههر کریاریتکیش مافی
گه رانه وه ی بو سهر نه وه ی پیش خوی هه یه به و پاره یه ی له بری نرخه که یدا
داویتی.

ب - نه‌گهر کرباری یه‌که‌می مولکه ده‌ست به‌سهر داگیراود که خانوبه‌رهدی له‌سهر بیناکرد بوو به‌پیتی تو‌ماری مولکداریی خاودنه نه‌سلییه‌که سه‌ریشک ده‌کری له‌نیوان هه‌لگرتنه‌وه‌ی خانوبه‌رهدی که به‌نرخه‌که‌ی یا فروشتنی زه‌وییه‌که به‌خاودنی خانوبه‌رهدی که به‌نرخه‌ی کاتی ددرچوونی نه‌م یاسایه .

ج - نه‌گهر که‌لاوده‌که خانوبه‌رهدی له‌سهر کرابی و به‌پیتی تو‌ماری مولکداریی خاودندتییه‌که‌ی له‌ده‌ست کرباری یه‌که‌مدا نه‌مابی ، دو‌اکربار ده‌بی نرخی که‌لاوده‌که به‌پیتی کاتی ددرچوونی نه‌م یاسایه بدا به‌خاودنه نه‌سلییه‌که‌وه‌هه‌ر کرباریکیش بو‌ی هه‌یه بگه‌رتنه‌وه سه‌ریش خوی به‌و پاره زیاده‌یه‌ی ده‌یدا .

د - حوکه‌کانی نه‌م یاسایه گشت نه‌و کیشانه ده‌گرتنه‌وه که تاییه‌تن به‌ده‌ست به‌سهر داگرتنی که‌لاوده به‌هوی شوورده بونه‌کردنییه‌وه و که‌له‌وه‌وه به‌ر له‌لایهن نه‌و لیژنانه‌وه‌ی به‌پیتی ماده‌ی نو‌یه‌می یاسای ژماره «۱۶» ی سالی ۱۹۹۲ پتکه‌تسوون بریاریان تیا‌دا ددرچووه ، ئیتر سا‌گه‌یشتنه پله‌ی بئیر یا نه‌گه‌یشتن .»^۶

ماده‌ی سیه‌م:

نه‌گهر ماله ده‌ست به‌سهر داگیراودکه خانوبه‌ره بو‌وبی و به‌(تجاوز) له‌سهر زه‌وی وزارتیک کرابی که مولکی ده‌ولت یا‌شاره‌وانی بو‌وبی و له‌کاتی دروستکردنی‌دا یا‌دواتر به‌ره‌مولک کردن که‌وتبی و خاودنه نه‌سلییه‌که‌ی مه‌رجه‌کانی به‌مولک کردنی تیا‌دا بن یا که‌لاودی تری له‌و بابته له‌ناوچه‌که‌دا کرابن به‌مولکی نه‌وانه‌ی وه‌ک نه‌ون نه‌وا نه‌و رو‌وپتو (مساحه) یه‌ی (تجاوز) ی کراوه‌ته‌سهر له‌سنووری نه‌و رو‌وپتو‌ی ماودی به‌مولک کردنی به‌وانه‌ی وه‌ک نه‌ون دراوه له‌کاتی جی به‌جی کردنی بریاره تاییه‌تیه‌کانی به‌مولک‌کردنی زه‌وی وزاره‌کانی میری و شاره‌وانی ده‌کرتنه‌ مولکی خاودنه‌که‌ی به‌مه‌رجیک نه‌م خاودنه نه‌سلییه‌ی خانوبه‌رهدی که نه‌و پارده‌ی به‌مولک کردنه بدا به‌لایهنی په‌یوه‌ندی‌دار که نه‌وانه‌ی وه‌ک نه‌ون داویانه .

ماده‌ی چواره‌م:

نه‌گهر ماله ده‌ست به‌سهر داگیراودکه مافی (تصرف) کردن بی به‌زه‌وییه‌کی کشت وکالی یا باخیکه‌وه خاودنه نه‌سلییه‌که‌ی مافی وه‌رگرتنی کرتی ها‌وبابه‌ت (اجر المثل) ی نه‌و ماوه‌یه‌ی ده‌بی که‌له‌لایهن کرباره‌که‌وه به‌کاره‌ینراوه . هه‌روه‌ها نه‌و خانوبه‌ره وشتانه‌ی له‌سهری کراون حوکه‌کانی نه‌م یاسایه به‌سهر‌دا جی به‌جی ده‌کری .

ماده‌ی پینجه‌م:

۱- نه‌گهر ماله ده‌ست به‌سهر داگیراودکه له‌بابه‌تی گوازاوه بوو ددرتته‌وه ده‌ستی خاودنه نه‌سلییه‌که‌ی و نه‌گهر ماله‌که ئوتومبیل ومه‌کینه بوو به‌ناوییه‌وه تو‌مار ده‌کرتنه‌وه .

«۶» نه‌م پرگه‌یه «پرگه‌ی ۸» به‌پیتی بریاری ژماره (۷) ی رژی ۱۹۹۴/۳/۳۱ ی نه‌نجومه‌نی نیشتمانی کورستانی عیراقه‌وه خرایه‌ سهر ماده‌ی دووم .

ب - نه‌گهر کرباری یه‌که‌می مولکه ده‌ست به‌سهر داگیراود که خانوبه‌رهدی له‌سهر بیناکرد بوو به‌پیتی تو‌ماری مولکداریی خاودنه نه‌سلییه‌که سه‌ریشک ده‌کری له‌نیوان هه‌لگرتنه‌وه‌ی خانوبه‌رهدی که به‌نرخه‌که‌ی یا فروشتنی زه‌وییه‌که به‌خاودنی خانوبه‌رهدی که به‌نرخه‌ی کاتی ددرچوونی نه‌م یاسایه .

ج - نه‌گهر که‌لاوده‌که خانوبه‌رهدی له‌سهر کرابی و به‌پیتی تو‌ماری مولکداریی خاودندتییه‌که‌ی له‌ده‌ست کرباری یه‌که‌مدا نه‌مابی ، دو‌اکربار ده‌بی نرخی که‌لاوده‌که به‌پیتی کاتی ددرچوونی نه‌م یاسایه بدا به‌خاودنه نه‌سلییه‌که‌و هه‌ر کرباریکیش بو‌ی هه‌یه بگه‌رتنه‌وه سه‌ریش خوی به‌و پاره زیاده‌یه‌ی ده‌یدا .

د - حوکه‌کانی نه‌م یاسایه گشت نه‌و کیشانه ده‌گرتنه‌وه که تاییه‌تن به‌ده‌ست به‌سهر داگرتنی که‌لاوده به‌هوی شوورده بونه‌کردنییه‌وه و که‌له‌وه‌و به‌ر له‌لایهن نه‌و لیژنانه‌وه‌ی به‌پیتی ماده‌ی نو‌یه‌می یاسای ژماره «۱۶» ی سالی ۱۹۹۲ پتکه‌تسوون بریاریان تیا‌دا ددرچووه ، نیتر سا‌گه‌یشتنه‌ پله‌ی بنبر یا نه‌گه‌یشتن .»^۶

ماده‌ی سیه‌م:

نه‌گهر ماله ده‌ست به‌سهر داگیراودکه خانوبه‌ره بو‌وبی و به‌(تجاوز) له‌سهر زه‌وی وزارتیک کرابی که مولکی ده‌ولت یا‌شاره‌وانی بو‌وبی و له‌کاتی دروستکردنی‌دا یا‌دواتر به‌ره‌مولک کردن که‌وتبی و خاودنه نه‌سلییه‌که‌ی مه‌رجه‌کانی به‌مولک کردنی تیا‌دا بن یا که‌لاودی تری له‌و بابته له‌ناوچه‌که‌دا کرابن به‌مولکی نه‌وانه‌ی وه‌ک نه‌ون نه‌وا نه‌و رو‌وپتو (مساحه) یه‌ی (تجاوز) ی کراوه‌ته‌سهر له‌سنووری نه‌و رو‌وپتو‌ی ماودی به‌مولک کردنی به‌وانه‌ی وه‌ک نه‌ون دراوه له‌کاتی جی به‌جی کردنی بریاره تاییه‌تیه‌کانی به‌مولک‌کردنی زه‌وی وزاره‌کانی میری و شاره‌وانی ده‌کرتنه‌ مولکی خاودنه‌که‌ی به‌مه‌رجیک نه‌م خاودنه نه‌سلییه‌ی خانوبه‌رهدی که نه‌و پارده‌ی به‌مولک کردنه بدا به‌لایهنی په‌یوه‌ندی‌دار که نه‌وانه‌ی وه‌ک نه‌ون داویانه .

ماده‌ی چواره‌م:

نه‌گهر ماله ده‌ست به‌سهر داگیراودکه مافی (تصرف) کردن بی به‌زه‌وییه‌کی کشت وکالی یا باخیکه‌وه خاودنه نه‌سلییه‌که‌ی مافی وه‌گرتنی کرتی ها‌وبابه‌ت (اجر المثل) ی نه‌و ماوه‌یه‌ی ده‌بی که‌له‌لایهن کرباره‌که‌وه به‌کاره‌ینراوه . هه‌روه‌ها نه‌و خانوبه‌ره وشتانه‌ی له‌سهری کراون حوکه‌کانی نه‌م یاسایه به‌سهر‌دا جی به‌جی ده‌کری .

ماده‌ی پینجه‌م:

۱- نه‌گهر ماله ده‌ست به‌سهر داگیراودکه له‌بابه‌تی گوازاوه بوو ددرتته‌وه ده‌ستی خاودنه نه‌سلییه‌که‌ی و نه‌گهر ماله‌که ئوتومبیل ومه‌کینه بوو به‌ناوییه‌وه تو‌مار ده‌کرتنه‌وه .

«۶» نه‌م برکه‌یه «برکه‌ی ۸» به‌پیتی بریاری ژماره (۷) ی رژی ۱۹۹۴/۳/۳۱ ی نه‌نجومه‌نی نیشتمانی کورستانی عیراقه‌وه خرایه‌ سهر ماده‌ی دووم .

٢- ئەگەر لەبەر ناوچوونی یالە هەر هۆبەکی تر نەتوانرا بدریتەوه دەست خاودنە ئەسلییەکی کێبەرە که نرخەکی بە پیتی روژی ٣١/١٢/١٩٩٠ لە بری ددا بەو خاودنە ئەسلییەکی.

ماددە ی شەشەم:

ئەگەر ماله دەست بەسەر داگیراوه که کهوتە دەست کەسانی تر پیش دەست بەسەر داگرتە کهی بە پیتی بە لیتینکی نووسراو لە لاین کەس و کاری خاودنە ئەسلییە که وه و بە ناگاداریی ئەو خاودنە لەو کارە ی بە لیتن دەره که وه پلە ی خزمایە تی یە که ش نیاز پاکی بەو کەسانە ی تر رابگە یە نی (تصرف) کردنی کێبەرە که بە ماله که بە حوکمی (تصرف) کردن بە ئیدیعیای هۆی شەری دادە نری و حوکمی ماددە (١١٢٠) ی یاسای شارستانی عێراقی بە سەردا جیبە جی دە کری و نرخی زهوی و بیناکە بە پیتی روژی ٣١/١٢/١٩٩٠ دە کریتە بنچینە بۆ قەبلاندن.

ماددە ی هەوتەم:

ئەو قەرزە نەگۆرانە ی لە دەفتەری تۆماری مولکداری دا لە سەر ئەو مولکە هەن که ئەم یاسایە دە یگریتە وه و ئە ئەستۆی کێبەرە که دان لەو پارە یە دەر دە کرین که ئە ئەنجامی جیبە جی کردنی حوکمە کانی ئەم یاسایە دا دە یکه ویتە ئەستۆی خاودنە ئەسلییە که و ئەگەر بە شی نە کرد خاودن قەرز بو ی هە یه دوا ی مالی تری قەرزدارە که بکه وی.

ماددە ی هەشتەم:

معامە لە ی تۆمار کردنە وه ی ئەو ماله دەست بەسەر داگیراوانە ی ئەم یاسایە دە یانگریتە وه لە رەسمی تۆمار کردن و باجی گەرانە وه ی مولکداری دهبە خشرین.

ماددە ی نۆیەم:

١- لە هەر پارێزگایە کدا لیژنە یە ک بە سەر و کایە تیبی داد و دیک که بە لایە نی که مە وه لە پۆلی دوو دەم بێ و ئەندا میتیبی یاری دە دهری یاریزگار و بە رتوبەری تۆماری مولکداری و بە رتوبەری مولکە کانی دە ولەت پیکدی و حوکمە کانی ئەم یاسایە جیبە جی دە کا.

٢- بریارە کانی لیژنە دە شی لە لای دادگای پید اچوونە وه ی هە ریمی کوردستانی عێراق لە ماوه ی پاز دە روژدا لە روژی پیراگە یان دنە وه تانوتی پید اچوونە وه یان لی بدری.

ماددە ی دە یەم:

کار بە هیچ دە قیک ناکری که لە گەل حوکمە کانی ئەم یاسایە دا ناکۆک بێ.

ماددە ی یاز دە یەم:

دە بی و هزیرە پە یو ندیدارە کان حوکمە کانی ئەم یاسایە جیبە جی بکه ن.

ماددە ی دواز دە یەم:

ئەم یاسایە لە روژی بلا و کردنە وه یه وه لە روژ نامە ی رە سمید ا کاری بێ دە کری.

نەژاد احمد عزیز ناغا

و/سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی عێراق